

فعالیت (۸)

دربارهٔ قهرمانان دوران معاصر، شهدایی چون محسن حججی (مدافع حرم)، مصطفی احمدی روشن (دانشمند هسته‌ای) و شهید حسن تهرانی مقدم (دانشمند صنعت موشکی) تحقیق و نتیجه را در کلاس ارائه کنید.



سرباز اسلام - سردار دل‌ها

خصوصیات شخصیت‌های بزرگ از نظر سرباز معظم انقلاب

رفیق خوب و عزیز...

خوشبخت به ملکوت اعلی پیوست...

ذوب در انقلاب بود...

اخلاص بالایی داشت
و در جلسات گوشه ای می نشست که دیده نشود...

به دهان خطر می رفت
ولی مراقب جان سربازانش بود...

هم شجاعت ، هم تدبیر
و هم جگر عمل داشت...





ظلم بیداد می کرد، ظلم شاه به ملت مظلوم ایران، ظلم خوانین به روستاییان.

سال ۱۳۳۷ بود. نوزادی در یکی از روستاهای محروم کرمان دیده به جهان گشود و از همان کودکی طعم تلخ فقر و ظلم و بی عدالتی را چشید. کسی نمی دانست چند ده سال دیگر او خار چشم بزرگ ترین ظالمان جهان و امید دل مظلومان عالم خواهد شد. نامش قاسم بود. گویا قسم خورده بود تمام عمرش را صرف مبارزه با ظالمان و یاری مظلومان کند.

از ۱۳ سالگی لذت آسایش در کنار خانواده را بر خود حرام کرد و راه هجرت را در پیش گرفت؛ هجرت برای قوی شدن و دست و پنجه نرم کردن با غول ظلم و یاری مظلوم. با تحصیل علم، اندیشه اش را، با عبادت روحش را، با کار بنیۀ اقتصادی اش را و با ورزش جسمش را قوی کرد.



یک روز شنید مردی به نام روح الله خمینی پرچم انقلابی بزرگ را به اهتزاز درآورده است، انقلابی که قصد داشت به حکومت ظالم شاهنشاهی پایان دهد و جمهوری اسلامی را جایگزین آن نماید. امام خمینی رضی الله عنه قوی ترین مرد معاصر در تمامی ابعاد بود. هر چند آمریکا حامی سرسخت

شاه ظالم بود؛ اما انقلاب اسلامی با رهبری آن ابرمرد تاریخ و یاری ملت ایران و ایثار و فداکاری قاسم سلیمانی ها به پیروزی رسید.

آمریکا تصمیم گرفت از ملت ایران انتقام بگیرد. در چند نقطه از ایران شورش به پا کرد. قاسم سلیمانی لباس رزم پوشید و پاسدار انقلاب شد. در هر شهر رد پای دشمن دیده می شد قاسم در آنجا حاضر می شد و همراه با دیگر یاران انقلاب، امنیت و آرامش را به مردم و شهرها باز می گرداند.

آمریکایی‌ها وقتی با غائله نتوانستند انقلاب را سرنگون کنند، جنگی بزرگ به راه انداختند و همه کشور را درگیر یک جنگ هشت ساله کردند. قاسم در تمام این هشت سال در جبهه‌ها جنگید. او فرمانده لشکر همیشه قهرمان به نام لشکر ۴۱ ثارالله بود. آمریکا در جنگ هم نتوانست انقلاب را شکست بدهد.



بعد از رحلت امام خمینی رضی الله عنه، شاگرد برجسته ایشان، حضرت آیت الله خامنه‌ای راه پرفراز و نشیب انقلاب را ادامه داد. انقلاب حالا از مرزها فراتر رفته بود و به مستضعفان عالم یاری می‌رساند. مأموریت حاج قاسم سلیمانی دیگر در حد کشور نبود؛ در سطح بین‌المللی بود. او فرماندهی سپاه قدس را بر عهده داشت.

فلسطینی‌های مظلوم که تا دیروز در مقابل سلاح‌های پیشرفته اسرائیل اشغالگر، تنها به پرتاب سنگ اکتفا می‌کردند، حال با یاری سپاه قدس صاحب موشک شدند و رژیم صهیونیستی را به زانو درآوردند. لبنانی‌ها که نمی‌توانستند اسرائیل را از کشورشان بیرون کنند، با یاری سپاه قدس، سپاه قدرتمندی به نام حزب الله را تشکیل دادند و اسرائیل اشغالگر را بیرون انداختند.

پرچم اسلام روز به روز مرتفع‌تر می‌شد و انقلاب اسلامی در نظر مظلومان عالم محبوب‌تر. آمریکا این بار دست به فریب تازه‌ای زد. یک اسلام قلابی درست کرد به نام داعش (دولت اسلامی عراق و شام) و با این اسلام جنایت‌های زیادی مرتکب شد. بخشی از سوریه و عراق را اشغال کرد، خانه‌ها و شهرها را ویران نمود؛ ده‌ها هزار نفر از مردم بی‌گناه را به طرز وحشیانه‌ای کشت و همه را به گردن اسلام انداخت. او می‌خواست مردم را از اسلام واقعی بیزار کند.



این بار مأموریت حاج قاسم سلیمانی بسیار سخت‌تر از مأموریت‌های قبل بود. او باید در سطح بین‌المللی با یزید زمان، آمریکایی‌های جنایت‌کار می‌جنگید و اسلام قلابی را رسوا می‌کرد. جای نگرانی نبود. او بسیار قوی‌تر از قبل شده بود. با شجاعت

بی‌نظیرش، با تدبیر زیانزدش و اخلاق منحصر به فردش جوانان و رزمندگان با اخلاص و علاقه‌مند به اسلام و اهل بیت و همچنین با حمایت معنوی مرجعیت و بزرگان دو کشور عراق و سوریه، در قالب گروه‌های مردمی

حشد الشعبی در عراق و جیش الوطنی در سوریه) را سازماندهی کرد و با این کار به مردم عراق و سوریه چنان قدرتی بخشید که آمریکا را شکست دادند و این دو سرزمین را از اسلام قلبی پاک‌سازی کردند.



حالا اسلام ناب محمدی ﷺ در چشم مستضعفین عالم درخشان‌تر و محبوب‌تر از قبل خودنمایی می‌کرد. حاج قاسم سلیمانی به مقتدرترین و دوست داشتنی‌ترین سرباز جهان اسلام تبدیل شده بود و آمریکا به منفورترین دشمن بشریت. از همین رو کینه حاج قاسم به دل آمریکا نشسته بود. آنها رو در رو نمی‌توانستند

با این پهلوان جهان اسلام دست و پنجه نرم کنند بنابراین دست به عملیات ناجوانمردانه‌ای زدند و در یک شب تاریک درحالی که حاج قاسم سلیمانی به عنوان مهمان رسمی دولت عراق وارد فرودگاه بغداد شده بود، بعد از استقبال مقامات رسمی، در حالی که سوار بر خودرو از فرودگاه خارج می‌شد، توسط پهپادهای مسلح به موشک مورد هدف قرار گرفت و به همراه دوست و هم‌رزم همیشگی‌اش ابومهدی المهندس به فیض عظمای شهادت نائل گردید. شهادت او بازهم آمریکا را شکست داد. نفرت از آمریکا بیشتر و محبوبیت حاج قاسم افزوده‌تر شد.

حالا حاج قاسم به یک مکتب تبدیل شده است؛ «مکتبی» که مستضعفین عالم در آن گام نهاده‌اند و تا نابودی کامل ظلم و اتصال به بزرگ‌ترین منجی بشریت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آن را طی خواهند کرد.



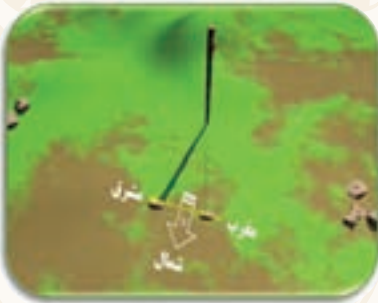
فعالیت

درباره مراسم تشییع حاج قاسم سلیمانی تحقیق کنید و گزارش آن را در کلاس ارائه دهید و به این پرسش پاسخ دهید که دلیل استقبال مردم در شهرهای مختلف از این مراسم چه بود؟



فصل سوم
دفاع نظامی و غیرنظامی

نظام جمع و سوره ملی رزم انفرادی



نظام جمع

نظام جمع حرکتی است که به صورت منظم انجام می‌شود و افراد را در اجرای حرکات جمعی با یکدیگر هماهنگ می‌کند.

همان‌طور که لغت نظام جمع نشان می‌دهد، **نظم + جمع**، نظم جمع را به دنبال دارد؛ اما این موضوع وقتی میسر می‌شود که تمامی ارکان جمع یعنی تک تک نفرات نظم انفرادی را رعایت کنند. نظام جمع اساس رفتارهای صحیح راه رفتن، آراستگی ظاهری، انضباط و کار گروهی است که وقتی تمامی دانش‌آموزان به صورت انفرادی بدان عمل می‌کنند، موجب نظم جمع می‌شود.

اهمیت نظم

نظم در لغت به معنای ترتیب، آراستگی، انضباط، قاعده و قانون است. انسان موجودی است اجتماعی و به تنهایی نمی‌تواند زندگی کند. او همیشه باید به همراه انسان‌های دیگر زندگی کند تا زندگی خوبی داشته باشد. هر کسی باید کار خودش را به موقع و درست انجام دهد تا چرخ روزگار بچرخد. وجود نظم و قاعده در کارها برای جامعه انسانی لازم است. بی‌نظمی، کار اجتماع را مختل می‌سازد. اگر نظم نباشد، کارها به هم می‌ریزد و حتی کسی که می‌خواهد به موقع کار خودش را درست و کامل انجام دهد، نمی‌تواند؛ به طور مثال رانندگی نظم و قاعده و قانونی دارد. اگر چراغ راهنمایی در سر چهارراه‌ها نباشد یا اگر مردم قاعده و نظم از دست راست حرکت کردن را رعایت نکنند، آیا رانندگی کردن ممکن است؟

در هر جامعه‌ای که نظم و قاعده و قانون حاکمیت داشته باشد، مردم بهتر تکلیف خودشان را می‌دانند و زودتر به مقصد می‌رسند. یکی از مکان‌هایی که در آنجا بدون نظم کاری از پیش نمی‌رود، جبهه جنگ است؛ به همین دلیل «نظم» از عمده‌ترین موضوعاتی است که در مهارت‌های آموزشی نیروهای مسلح بر آن تأکید می‌شود.



فعالیت (۱)

در کارهای اجتماعی و زندگی فردی، «نظم» نقش عمده و تعیین کننده‌ای دارد. خداوند بزرگ وجود نظم در نظام آفرینش را مسئله مهمی به حساب آورده و در جای جای قرآن کریم مردم را به تفکر در نظم نظام آفرینش دعوت کرده است تا از این راه، به وجود خداوند متعال پی ببرند. امیرالمؤمنین علی علیه السلام در آخرین وصیت نامه خویش، بیش از هر چیز مردم را به رعایت نظم در کارها سفارش کرده‌اند.

با مشورت معلم و هم کلاسی هایتان مواردی از توجه و سفارش به نظم را در آیات قرآن و کلام امیرالمؤمنین علی علیه السلام پیدا کنید و همین جا بنویسید.

- ۱- توجه به نظم در آیات قرآن :
- سفارش به نظم در کلام امیرالمؤمنین علی علیه السلام :

نظم در مدرسه

در مدرسه برای ایجاد نظم و انضباط بیشتر بین دانش آموزان، از فرمان‌های نظام جمع استفاده می‌شود. نظام جمع اولین اصل از مهارت‌های مدرسه‌ای است. البته باید در نظر گرفت نظام جمع در مدارس تشکیلات نظامی گری نیست و نباید به دانش آموزان بیش از اندازه سخت گرفت.



اهداف اجرای کلاس نظام جمع

- ۱- نظم پذیری، قانون مداری و اطاعت پذیری
- ۲- تقویت ذهنی، جسمی و روانی
- ۳- ایجاد چابکی و چالاکی
- ۴- جلوگیری از عادات بد حرکتی در بدن به خصوص دانش آموزان که در سنین رشد هستند

۵- نهاده شده نظم در اخلاق و رفتار دانش‌آموزان

۶- آموزش صحیح زندگی کردن

۷- سلامتی و بهبود عملکرد ریه و قلب با قرار گرفتن بدن در حالت صحیح

۸- افزایش قدرت کنترل و هماهنگی اندام و حواس

نظام جمع علاوه بر اثرات فردی و تقویت ذهنی، جسمی و روانی دانش‌آموزان در بهبود سرعت کارها و کیفیت آن نیز مؤثر است و هیچ کار گروهی‌ای بدون رعایت نظم جمعی موفق نخواهد بود. این گونه تعلیمات باعث چابکی و چالاکی دانش‌آموزان می‌شود و از بروز مشکلات اسکلتی و عادات بد حرکتی در بدن آنها جلوگیری می‌کند، و در عین حال اهمیت نظم و انضباط عملی را برای دانش‌آموزان ملموس و نهاده شده می‌کند.

هنگامی که بدن در وضعیت صحیح قرار می‌گیرد، ریه و قلب فضای وسیع‌تری پیدا می‌کند و عملکرد بهتری دارد. نظام جمع، زندگی صحیح را می‌آموزد و در دانش‌آموزان حس برادری و اشتراک ایجاد می‌کند و دانش‌آموزان را به این باور که عضوی از یک جسم و بدنه هستند، می‌رساند.

قوانین نظام جمع و روش اجرای آن

نظام جمع با آموزش حرکات منظم و از روی قاعده شروع می‌شود. هر حرکتی در نظام جمع به دنبال «فرمان» خاصی صورت می‌گیرد. فرمان نظام جمع از دو جزء تشکیل شده است:

۱- خبر

۲- اجرا

«خبر» در نظام جمع، آگاهی و ایجاد آمادگی در فرد برای هماهنگی با جمع؛ و «اجرا» هماهنگ شدن عملی با جمع، اطاعت از فرمان و اجرای عمل خاصی می‌باشد که فرمانده دستور آن را داده است؛ به عنوان مثال در فرمان از جلو نظام، «از جلو» خبر است و «نظام» اجرا. معمولاً میان خبر و اجرا چند ثانیه فاصله است. از جلو نظام، فرمانی است برای پشت سر هم قرار گرفتن افراد. فرمانده، جزء اول فرمان یعنی خبر را با صدای بلند و کشیده به گوش افراد می‌رساند. «از جلو ...»، افراد با شنیدن جزء اول فرمان خبر از جلو نظام، به سرعت پشت سر هم قرار می‌گیرند. سپس فرمانده جزء دوم فرمان را با صدای کوتاه و محکم اعلام می‌کند: «نظام»، افراد با شنیدن جزء دوم فرمان از جلو نظام، دست چپ خود را در حالی که کاملاً کشیده شده است، به طرف بالا پرتاب می‌کنند.



شیوه استقرار سازمانی

صبحگاه و حرکت به صورت قدم موزون، هر نفر با نفر سمت راست خود به اندازه یک آرنج (نیم دست) و در ستون، هر فرد با نفر جلویی خود، به اندازه یک دست و چهار انگشت (حالت از جلو نظام) باید باشد.

نحوه قرار گرفتن افراد در صف و ستون

پیش از هر حرکتی در نظام جمع، شیوه ایستادن افراد، اهمیت دارد. در یک جمع معمولاً نفراتی که اندازه قد آنها بلندتر از بقیه است، باید جلوی صف بایستند. اگر افراد به صورت ستون بایستند (پشت سر هم)، نفرات بلندتر جلوی ستون قرار می گیرند و اگر به صورت صف بایستند (پهلوی هم) نفرات بلندتر باید در سمت راست قرار بگیرند.

فاصله افراد در حالتی که در گروه به صورت سازمانی قرار گرفته اند، برای ایستادن در میدان

ایستادن

منظور از ایستادن حالتی است که باید در آن نکات زیر به طور کامل رعایت شود:



(الف) بدن آزاد و راست باشد.

(ب) پاشنه پاها به هم چسبیده باشد.

(پ) پنجه پاها در یک خط و به اندازه عرض چهار انگشت بسته دست، باز باشد

(ت) پاها به طور کامل کشیده باشد.

(ث) شکم داخل، سینه جلو، کمر راست، شانه ها باز و در یک خط قرار داشته باشند.

(ج) گردن افراشته، سر بالا و روبه رو، شعاع دید چشم مستقیم به جلو، صورت به حالت طبیعی و چانه اندکی بالا باشد.

(چ) هر دو دست کشیده و مشت باشد و انگشت شست در امتداد خط دوخت شلوار قرار گیرد.

از جلو نظام!



افراد با شنیدن جزء دوم فرمان از جلو نظام، دست چپ خود را در حالی که کاملاً کشیده شده است، به طرف بالا پرتاب می کنند؛ به صورتی که پنج انگشت به هم چسبیده باشد و انگشت بزرگ دست چپ آنها با شانه چپ نفر مقابلشان چهار انگشت فاصله داشته و کف دست آنها رو به زمین و تقریباً موازی آن باشد. مسلماً اولین نفر یا نفرات دست خود را بلند نمی کند؛ زیرا کسی را در مقابل خود ندارد.

نتیجه این فرمان، آن است که تمام افراد دقیقاً پشت سر هم قرار می گیرند و به فاصله یک دست با نفر جلو و عقب خود فاصله خواهند داشت.

خبردار



بلافاصله بعد از فرمان «از جلو نظام» فرمانده، فرمان «خبردار» داده می شود. «خبردار» نیز از دو جزء تشکیل شده است: «خبر» و «دار». با شنیدن فرمان خبردار، دست چپ با شتاب به پایین می افتد و هم زمان مشتم شده و در امتداد خط دوخت شلوار قرار می گیرد. فرمان «خبردار» یعنی حالت صحیح ایستادن به خود گرفتن. در خبردار هیچ گونه حرکت یا تغییر حالتی جایز نیست. با این فرمان، نفر یا افراد حالت صحیح ایستادن به خود می گیرند.

از راست نظام



به منظور نظم دادن صف یا صف‌های متوالی، فرمان «از راست نظام» داده می‌شود. با این فرمان، همه نفرات به جز نفرات ستون یکم سر خود را به سرعت به سمت راست برمی‌گردانند؛ به طوری که چانه آنها اندکی بالا قرار گیرد. نفرات باید طوری قرار گیرند که هر نفر، سینه نفر چهارم سمت راست خود را بتواند ببیند. در این حالت، حفظ حالت صحیح ایستادن، الزامی است. با صدور فرمان «خبردار»، همه افراد به سرعت سر را به سمت جلو برمی‌گردانند.

این فرمان برای این است که افراد کاملاً حالت نظامی بگیرند و استوار بایستند؛ اما چون ممکن است هنوز افراد در یک صف مستقیم و منظم قرار نگرفته باشند، پیش از «خبردار» فرمان از «راست نظام» صادر می‌شود.

آزاد



فرمانی است برای تغییر حالت دادن از فرمان خبردار. با این فرمان نفرات، پای چپ خود را به سرعت از زمین بلند می‌کنند و با یک ضربه محکم و به اندازه پهنای شانه به سمت چپ می‌کوبند؛ به طوری که پنجه هر دو پای هر نفر در امتداد هم قرار گیرد. هم‌زمان با این حرکت دست چپ میچ دست راست را می‌گیرد و هر دو دست به طور کشیده در پشت و انتهای ستون فقرات قرار می‌گیرد. در حالت آزاد مانند حالت خبردار، افراد نباید تغییر جهت دهند یا حرکتی بکنند. در تمام این حرکات اگرچه فرد به تنهایی عمل می‌کند، اما هماهنگی خاصی با سایر افراد هم‌گروه خود دارد.

۱

۲

به چپ، چپ

تغییری است 90° درجه به طرف چپ. این فرمان در دو جزء به شرح زیر اجرا می‌شود. جزء یکم: نفر روی پاشنه پای چپ و پنجه پای راست و با کمک حرکت سریع شانه‌ها به اندازه 90° درجه به سمت چپ می‌چرخد؛ در حالی که بدن کاملاً راست، دست‌ها به بدن چسبیده و کشیده سر بالا، پای راست کشیده و پاشنه متمایل به خارج است.

جزء دوم: پس از انجام گردش و مکث لازم، پای راست بدون آنکه خم شود، از کوتاه‌ترین راه به پای چپ می‌چسبند.



به راست، راست

تغییری است 90° درجه به طرف راست. این فرمان در دو جزء به شرح زیر اجرا می‌شود. جزء یک: نفر روی پاشنه پای راست و پنجه پای چپ به کمک حرکت سریع شانه‌ها به اندازه 90° درجه سمت راست می‌رود. وضعیت کلی بدن مانند حرکت به چپ است.

جزء دو: پس از انجام گردش و مکث لازم، پای چپ بدون آنکه خم شود، از کوتاه‌ترین راه به پای راست می‌چسبند.



عقب گرد

عقب گرد تغییر سمت 180° درجه‌ای است، از طرف چپ. این فرمان در دو جزء به شرح زیر

اجرا می‌شود:

جزء یک: نفر روی پاشنه پای چپ و پنجه پای راست به کمک حرکت سریع شانه‌ها به اندازه

90° درجه به سمت چپ می‌چرخد، در حالی که بدن کاملاً راست، دست‌ها به بدن چسبیده و کشیده سر

بالا، پای راست کشیده و پاشنه متمایل به خارج است.

جزء دو: پس از انجام گردش و مکث لازم، پای راست بدون آنکه خم شود، از کوتاه‌ترین راه

به پای چپ می‌چسبد.



فعالیت (۲)

با همراهی معلم درباره حالت دیگری از نظام جمع که در شکل نشان داده شده است، تحقیق کنید.

۱- زیاد کردن فاصله به اندازه یک آرنج:

۲- زیاد کردن فاصله به اندازه یک دست :



۳- زیاد کردن فاصله به اندازه دو دست :



فعالیت (۳)

دانش آموزان با سازماندهی منظم، این بخش از فعالیت را در محوطه مدرسه به صورت عملی و با همراهی معلم درس آمادگی دفاعی انجام می دهند.

۱- اجرای فرمان های حرکات نظام جمع با شمارش

برای اجرای فرمان های حرکات نظام جمع با شمارش پس از ادای فرمان حرکت نظام جمع، فرمانده فرمان می دهد. بشمار یک، کلیه نفرات ضمن اجرای جزء یکم با صدای بلند شمارش را تکرار می کنند. با فرمان بشمار دو همه نفرات مجدداً ضمن اجرای جزء دوم فرمان شمارش را تکرار می کنند، مثلاً «فرمان» به راست راست با شمارش. فرمانده فرمان می دهد، به راست راست. با شمارش بشمار یک کلیه نفرات ضمن گردش روی پاشنه پای راست و پنجه های پای چپ به کمک چرخش سریع شانه به اندازه ۹۰ درجه به سمت راست می چرخند (جزء یکم فرمان) و با صدای بلند و هم زمان می گویند: «یک».

سپس فرمان داده می‌شود «بشمار دو»، همه نفرات پس از مکث کوتاهی بدون آنکه پای چپ را خم کنند، از کوتاه‌ترین راه آن را به پای راست می‌چسبانند (جزء دوم فرمان) و هم‌زمان می‌گویند: «دو».

۲- اجرای فرمان‌های نظام جمع بدون شمارش

اگر بخواهیم حرکات نظام جمع بدون شمارش توسط افراد انجام شود، پس از ادای فرمان حرکت نظام جمع؛ تمامی نفرات بدون تکرار شماره حرکت را اجرا می‌کنند؛ برای مثال در فرمان به چپ چپ، فرمانده فرمان می‌دهد: «به چپ چپ» و کلیه نفرات جزء یکم و جزء دوم حرکت را بدون شمارش اجرا می‌کنند.

تاکتیک رزم انفرادی

تاکتیک^۱ یا راه‌کنش به روش جنگیدن و نبرد گفته می‌شود که هنگام دفاع و حمله از آن استفاده می‌شود. به عبارت دیگر به دانستنی‌هایی که یک رزمنده با به‌کارگیری آن می‌تواند از خطر و آسیب دشمن مصون باشد و بر او پیروز شود تاکتیک انفرادی گفته می‌شود. مباحثی که از رزم انفرادی در این بخش مطرح می‌شود، شامل جهت‌یابی و تخمین مسافت است.

جهت‌یابی

جهت‌یابی به دانشی گفته می‌شود که نیروی رزمنده با آگاهی از آن قادر باشد در هر شرایط و موقعیت جهات جغرافیایی را در طبیعت مشخص کند. جهت‌یابی در بسیاری از موارد کاربرد دارد. برای نمونه وقتی در کوهستان، جنگل، دشت یا بیابان گم شده باشید، با دانستن جهت‌های جغرافیایی، می‌توانید به مکان مورد نظرتان برسید. یکی از استفاده‌های مسلمانان از جهت‌یابی، یافتن قبله برای نماز خواندن و ذبح شرعی حیوانات است.

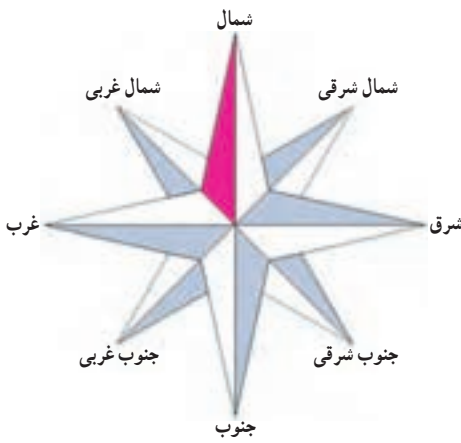
نیروهای نظامی به جهت آنکه اغلب در مکان‌های ناشناس قرار می‌گیرند، باید جهت جغرافیایی را به خوبی بدانند. هرچند امروزه با وسایلی مانند قطب‌نما یا GPS^۲ می‌توان به راحتی و با دقت بسیار زیاد جهت جغرافیایی را مشخص کرد؛ اما در نبود این وسایل، دانستن روش‌های دیگر جهت‌یابی مفید است.

تعریف جهت: جهت امتداد ثابتی است در طبیعت که در اثر تغییر موقعیت فرد تغییر نمی‌کند.

۱- Tactic

۲- Global Positioning System سیستم تعیین موقعیت جهانی

جهت یابی عبارت است از: شناخت چهارگانه اصلی در زمین.



جهت اصلی: جهات اصلی زمین چهار

جهت شمال، جنوب، شرق و غرب است.

جهت فرعی عبارت است از: شمال شرقی،

شمال غربی، جنوب شرقی و جنوب غربی.

با دانستن یکی از جهت ها، بقیه جهت ها را

می توان به سادگی مشخص کرد. اگر رو به شمال

بایستیم، سمت راست مان مشرق (شرق، باختر)،

سمت چپ مان مغرب (غرب، خاور) و پشت سرمان

جنوب است. بین هر دو جهت اصلی یک جهت

فرعی وجود دارد؛ مثلاً نیم سازه جهت های شمال و شرق، جهت شمال شرقی (شمال شرق) را مشخص

می کند.

روش های جهت یابی

برخی روش های جهت یابی مخصوص روز، و برخی ویژه شب اند و برخی روش ها هم در مواقع

خاص که خورشید و ستارگان در دسترس نیستند، کاربرد دارند. توجه شود که بسیاری از این روش ها

کاملاً دقیق نیستند و صرفاً جهت های اصلی را به صورت تقریبی مشخص می کنند. برای جهت یابی

دقیق باید از قطب نما و جی.پی.اس. استفاده کرد. آنچه گفته می شود اکثراً مربوط به نیم کره شمالی

است؛ در نیم کره جنوبی در برخی روش ها ممکن است جهت شمال و جنوب برعکس آنچه گفته

می شود، باشد.

جهت یابی به وسیله خورشید

خورشید صبح از مشرق طلوع می کند و در هنگام ظهر در وسط آسمان به سمت جنوب می باشد

و هنگام غروب از جهت مغرب غروب می کند.



نکته :

۱- این مطلب فقط در اول بهار و پاییز صحیح است؛ یعنی در اولین روز بهار و پاییز خورشید دقیقاً از شرق طلوع و در غرب غروب می‌کند؛ ولی در زمان‌های دیگر، محل طلوع و غروب خورشید نسبت به مشرق و مغرب مقداری انحراف دارد. در تابستان طلوع و غروب خورشید شمالی‌تر از شرق و غرب است و در زمستان جنوبی‌تر از شرق و غرب می‌باشد. در اول تابستان و زمستان، محل طلوع و غروب خورشید حداقل حدود بیست و سه نیم درجه $23/5$ درجه با محل دقیق شرق و غرب فاصله دارد. تنها جایی که خورشید همیشه دقیقاً از شرق طلوع و در غرب غروب می‌کند، استواست.

۲- در نیمکره شمالی زمین، در زمان ظهر شرعی خورشید همیشه دقیقاً در جهت جنوب است و سایه اجسام رو به شمال می‌افتد. ظهر شرعی یا ظهر نجومی در موقعیت جغرافیایی شما، دقیقاً هنگامی است که خورشید به بالاترین نقطه خود در آسمان می‌رسد. در این زمان، سایه شاخص به حداقل خود در روز می‌رسد و پس از آن دوباره افزایش می‌یابد. این لحظه همان زمان اذان ظهر است. برای دانستن زمان ظهر شرعی می‌توانید به روزنامه‌ها، اخبار صدا و سیما و سایر منابع مراجعه کنید یا منتظر صدای اذان ظهر باشید. ظهر شرعی حدوداً نیمه بین طلوع آفتاب و غروب آفتاب است.

جهت یابی با ساعت عقربه‌دار

ساعت مچی معمولی (آنالوگ، عقربه‌ای) را به حالت افقی طوری در کف دست نگه دارید که عقربه ساعت شمار به سمت خورشید قرارگیرد و سایه عقربه ساعت شمار درست در زیر خود عقربه قرار بگیرد. در این حالت نیم ساز زاویه بین عقربه ساعت شمار و عدد ۱۲ بر روی ساعت (زاویه کوچک‌تر، نه بزرگ‌تر) راستای جنوب را مشخص می‌کند و جهت مخالف آن راستای شمال را نشان می‌دهد. البته باید در نظر داشته باشید که این قاعده در نیمکره شمالی این‌گونه است و در نیمکره جنوبی کاملاً برعکس می‌باشد.



نکته :

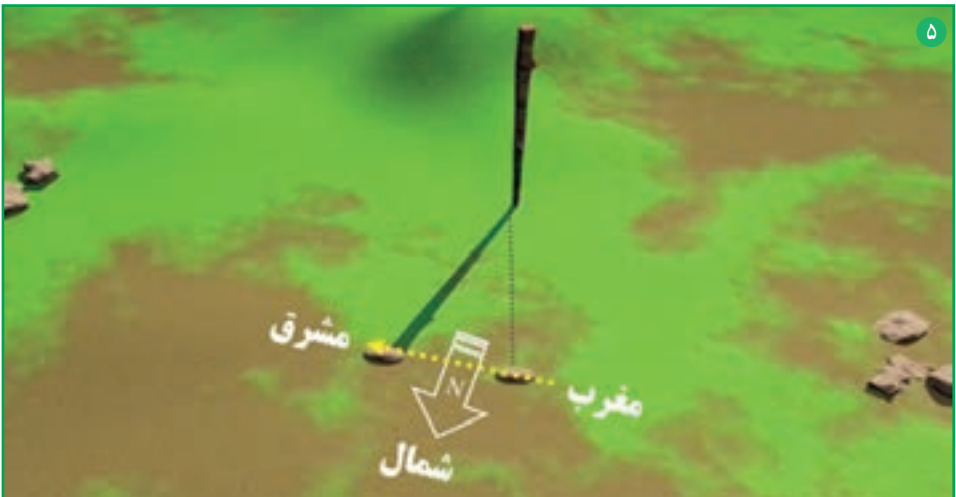
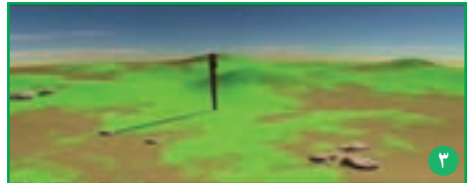
اگر در بهار ساعت‌ها را یک ساعت جلو می‌برند، ابتدا ساعت را یک ساعت عقب می‌بریم و سپس روش جهت‌یابی را انجام می‌دهیم؛ یا نیم‌ساز عقربه ساعت‌شمار را به جای عدد ۱۲ با عدد ۱ محاسبه می‌کنیم.

همچنین در کل کشور معمولاً ساعت یکسانی وجود دارد. در ایران ظهر شرعی حدود یک ساعت متغیر است (ایران تقریباً بین دو نصف‌النهار قرار دارد؛ لذا ظهر شرعی در شرق و غرب ایران حدوداً یک ساعت با هم فاصله دارند). ساعت صحیح هر مکان همان ساعتی است که هنگام ظهر شرعی در حدود ساعت ۱۲ ظهر است. در واقع برای تعیین دقیق جهت‌های جغرافیایی ساعت باید طوری تنظیم باشد که هنگام ظهر شرعی ساعت ۱۲ را نشان دهد.

اگر از ساعت دیجیتال استفاده می‌کنید، می‌توانید ساعت عقربه‌دار را روی یک کاغذ یا روی زمین بکشید (دور دایره‌ای از ۱ تا ۱۲ بنویسید و عقربه ساعت‌شمار را هم بکشید)، سپس از روش بالا استفاده کنید.

جهت یابی با سایه شاخص

- شاخص را به طول یک متر در زمین مسطح در مقابل خورشید به شکل عمودی قرار می دهیم.
- سایه شاخص روی زمین می افتد، سر سایه را به دقت مشخص می کنیم.
- حدود ۲۰ دقیقه صبر می کنیم تا سایه به واسطه حرکت خورشید از شرق به غرب حرکت کند.
- سپس مکان دوم سایه را مشخص می کنیم.
- دو سر سایه را با خط مستقیم به یکدیگر وصل می کنیم؛ سر سایه اول به سوی غرب و سر سایه دوم به سوی مشرق می باشد.
- سپس روی خط می ایستیم؛ به طوری که پای چپ روی سایه اول و پای راست ما روی سایه دوم باشد و شاخص پشت سر ما قرار داشته باشد. در این صورت جهت مقابل ما شمال است.

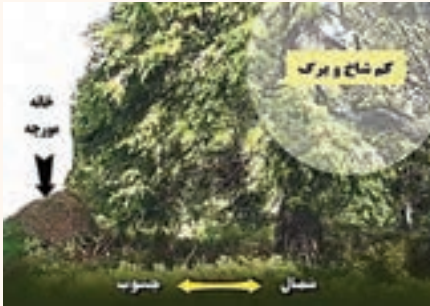


فعالیت (۴)

با مشورت معلم و سایر منابع تحقیقاتی، درباره شیوه‌های دیگر جهت‌یابی بحث کنید.



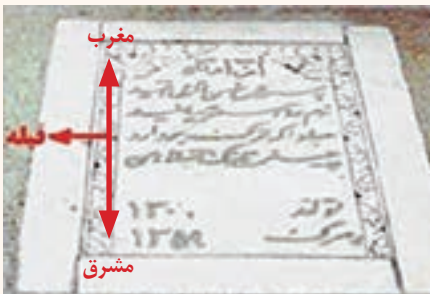
۱- تنه بریده شده درختان



۲- شاخه برگ درختان و لانه مورچه



۳- آب شدن برف در دامنه کوه



۴- قبرهای مسلمانان



۵- محراب مساجد

فعالیت (۵)

۱- با همراهی و نظارت معلم در حیاط مدرسه (فضایی که آفتاب‌گیر باشد) جهت‌یابی با شاخص و ساعت عقربه‌دار را به صورت عملی انجام دهید. همچنین جهت‌های اصلی و فرعی را مشخص کنید.

تذکر: از کار برد رنگ برای علامت‌گذاری کف حیاط مدرسه خودداری کنید.

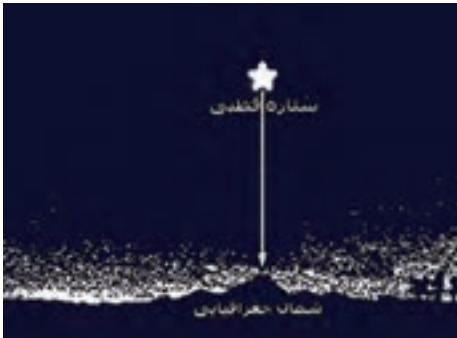
۲- با تحقیق و همراهی معلم خود به وسیله سوزن و آهن‌ربا قطب نما بسازید و در حیاط مدرسه جهت‌یابی را تمرین کنید.

جهت‌یابی در شب

در شب به دلیل تاریکی هوا، هیچ منبع نوری وجود ندارد. در نتیجه نمی‌توان از طریق خورشید، سایه شاخص، ساعت عقربه‌دار و دیگر روش‌ها جهت را پیدا کرد. در این مواقع می‌توانید به کمک ستارگان جهت‌یابی را انجام دهید. البته باید بتوانید ستاره‌ها را ببینید. اگر در مکانی قرار دارید که آسمان را نمی‌بینید، خود را به منطقه مرتفع برسانید. در ارتفاعات ستاره‌ها بهتر دیده می‌شوند و هیچ مانعی در جلوی دید شما وجود ندارد.

در کویر هیچ مانعی بر سر دید شما برای دیدن ستارگان وجود ندارد، اما تعداد ستارگان در آسمان بسیار است. در کویر باید توانایی ستاره‌شناسی خود را بالا ببرید تا بتوانید از میان میلیاردها ستاره، صورت‌های فلکی مورد نظر خود را درست تشخیص دهید.

ضمن آنکه در هر ماه از سال، تنها تعدادی از صورت‌های فلکی در آسمان دیده می‌شوند؛ بنابراین بسته به ماهی که در آن قرار دارید، باید به دنبال ستارگان و صورت فلکی مشخصی بگردید. در ادامه به شرح برخی از این صورت‌های فلکی می‌پردازیم.



۱- جهت‌یابی به وسیله ستاره قطبی

ستاره قطبی ستاره‌ای ثابت است بر فراز قطب شمال که به وسیله آن جهت شمال جغرافیایی را تعیین می‌کنند. ستاره قطبی با تقریب بسیار خوبی، حدود هفت دهم (7°) درجه خطا، جهت شمال جغرافیایی (و نه شمال مغناطیسی) را نشان

می‌دهد؛ یعنی اگر رو به آن بایستیم، رو به شمال خواهیم بود. در هر حال ستاره قطبی تنها در نیمکره شمالی زمین قابل رؤیت است و در جنوب خط استوا نمی‌توان از آن به عنوان راهنما استفاده کرد. برای دیدن ستاره قطبی در آسمان شب باید ابتدا ستارگان دب اکبر یا ستارگان ذات‌الکرسی را پیدا کرد. در زیر به شرح هر یک از آنها می‌پردازیم.

۲- مجموعه ستاره دب اکبر



مجموعه ستاره دب اکبر شامل هفت ستاره است که به شکل ملاقه در آسمان دیده می‌شوند. اگر فاصله دو ستاره لبه آبریز ملاقه را یک برابر در نظر گرفته و آن را پنج برابر کنید، به ستاره‌ای می‌رسید که نسبت به ستارگان اطراف خود پرنورتر است، این ستاره قطبی است. دیگر اسامی این مجموعه ستاره، هفت برادران، خرس

بزرگ و ملاقه‌ای است. از آنجا که ستاره‌ها به محور ستاره قطبی در آسمان می‌چرخند، ممکن است دهانه آبریز ملاقه صحیح یا وارونه یا به پهلو دیده شود.

۳- مجموعه ستاره ذات‌الکرسی



صورت فلکی ذات‌الکرسی مجموعه‌ای شامل پنج ستاره است که به دلیل چرخش آن به دور ستاره قطبی به شکل حروف W یا M انگلیسی در آسمان دیده می‌شود. اگر از ستاره وسط ذات‌الکرسی به اندازه فاصله دو ستاره که در شکل مشخص شده است، پنج برابر فاصله آن به جلو ادامه دهیم، به ستاره قطبی خواهیم رسید.



ستارگان ذات‌الکرسی و دب اکبر در ظاهر به دور ستاره قطبی در حرکت‌اند. به همین دلیل جای آنها همواره تغییر می‌کند؛ اما ستاره قطبی همیشه بین آنها واقع شده است.

فعالیت (۶)

با مشورت معلم و استفاده از دیگر منابع، راه‌های دیگر جهت‌یابی در شب را توضیح دهید.

۱- مجموعه ستاره بادبادکی



۲- مجموعه ستارگان خوشه پروین



۳- هلال ماه



بیشتر بدانید

جهت یابی حرفه‌ای در شرایط خاص

ماه و ستارگان همیشه در آسمان دیده نمی‌شوند. قطب‌نما نیز وسیله‌ای است که ممکن است خراب شود. پس بهتر است، جهت‌یابی در شرایط خاص را بیاموزیم.

۱- بادهای فصلی و منطقه‌ای :

بهترین روش جهت‌یابی آشنایی با اقلیم و بادهای فصلی منطقه است؛ مثلاً در منطقه بلوچستان، بادهای گرم و خشک همیشه در فصل تابستان از جنوب شرقی به شمال غربی می‌وزد. اما این نکته را به خاطر داشته باشید که در گودال و مناطق کوهستانی ممکن است جهت باد در سطح زمین خلاف جهت باد فصلی باشد. پس همیشه درباره بادهای دائمی در منطقه‌ای که حضور دارید، اطلاعات کسب کنید.

۲- پوشش گیاهی تپه :

روش دیگر برای جهت‌یابی در شرایط خاص پوشش گیاهی تپه‌هاست. به تپه‌ها نگاه کنید. سمتی که به طرف جنوب است، خشک‌تر و کم‌گیاه‌تر از سمتی است که رو به شمال است.

۳- حرکت‌های پرنده‌های مهاجر :

پرنده‌های مهاجر در بهار در دشت‌های مرکزی ایران به طور معمول از جنوب به شمال و در پاییز از شمال به جنوب پرواز می‌کنند؛ البته حرکت پرندگان در دسته‌های چندتایی مد نظر است.

۴- لانه دارکوب و شاننه به سر :

پرنده‌گانی مانند دارکوب و شاننه به سر معمولاً لانه‌هایشان را در سمت شرقی درخت حفر می‌کنند. سنجاب‌ها هم معمولاً در سوراخ‌های سمت شرقی درختان لانه می‌گیرند.

۵- خزه و گل‌سنگ :

در سمت شمالی درختان و تخته‌سنگ‌ها، خزه و گل‌سنگ بیشتری می‌روید؛ چرا که نمناک‌تر و مرطوب‌تر از سمت جنوبی آنهاست.

هر چند این روش‌ها خیلی دقیق و قابل استناد نیستند اما اگر تمام عوامل را در نظر بگیرید، می‌توانید محدوده جهت‌های چهارگانه را بیابید.

تخمین مسافت^۱

تخمین مسافت اصطلاحی است که در ادبیات نظامی به کار می‌رود. این اصطلاح یعنی اندازه گرفتن تقریبی مسافت یا فاصله بین دو نقطه در برد و عرض. شرایط میدان رزم ایجاب می‌کند هر نیروی رزمنده سریعاً بتواند با جنگ افزار خود روی هدف مورد نظر، تیراندازی دقیق کند و یا مشاهدات خود را در اسرع وقت به طور صحیح به فرمانده گزارش کند. برای رسیدن به این منظور، باید با تمرینات و آموزش‌های مفید و استفاده از روش‌های ساده و عملی، تخمین مسافت را از راه ورزیدگی چشم و قدرت حافظه فراگرفت. تخمین مسافت در یک تعریف کلی تعیین فاصله تقریبی بین دو نقطه است.

منظور از تخمین مسافت

۱- بستن درجه مناسب روی سلاح به منظور نشانه‌رویی و تیراندازی صحیح است. این کار برای یک تک تیرانداز حکم مرگ و زندگی دارد. اگر هدف را اشتباه بزند حتماً هدف بعدی خودش است.

۲- ارائه گزارش اطلاعات به فرمانده یا دیده‌بان به توپخانه

۳- متوجه شدن گزارش فرمانده و سایر هم‌زمان

روش‌های تخمین مسافت

۱- تخمین مسافت به وسیله نقشه :

برای این کار ابتدا به وسیله خط‌کش فاصله بین دو نقطه مورد نظر را روی نقشه اندازه‌گیری می‌کنیم، سپس فاصله به دست آمده را با استفاده از مقیاس نقشه تبدیل به مسافت حقیقی روی زمین می‌کنیم. بدین صورت که فاصله از روی نقشه را در مخرج مقیاس ضرب می‌کنیم که فاصله دو نقطه در طبیعت به دست می‌آید.

گفتنی است که برای استفاده از نقشه، ابتدا باید نقطه مورد نظر را روی نقشه مشخص کنیم و هر چه دقیق‌تر این کار را انجام دهیم، مسافت به دست آمده دقیق‌تر خواهد بود.

مثال: فاصله بین دو نقطه A و B روی نقشه برابر با ۴ سانتی‌متر است. اگر مقیاس نقشه

(یک پنجاه هزارم $1/50000$) باشد، فاصله حقیقی دو نقطه چقدر است؟



$$\begin{aligned}
 4 \times 50000 &= 200000 && \text{فاصله افقی در طبیعت بر حسب سانتی متر} \\
 200000 \div 100 &= 2000 && \text{فاصله افقی در طبیعت بر حسب متر} \\
 2000 \div 1000 &= 2 && \text{فاصله افقی در طبیعت بر حسب کیلومتر}
 \end{aligned}$$

۲- تخمین مسافت با یگان صد متری

برای این کار باید فاصله صد متری را با تمرین های مکرر در ذهن خود داشته باشیم؛ به طوری که این فاصله ملکه ذهن می شود. برای تخمین مسافت، یک مسافت صد متری را روی زمین تجسم می کنیم و بعد تعیین می کنیم از محلی که قرار گرفته ایم تا هدف چندتا از این اندازه ها وجود دارد. گفتنی است که مسافت های صد متری بعدی کوچک تر به نظر می رسند.



از این روش برای تخمین مسافت تا فاصله ۵۰۰ متری استفاده می شود و برای تعیین مسافت های ۱۰۰۰ تا ۱۰۰۰۰ متر ابتدا نقطه ای در نیمه راه هدف انتخاب می شود و آنگاه با استفاده از روش بالا مسافت تا هدف به دست می آید.

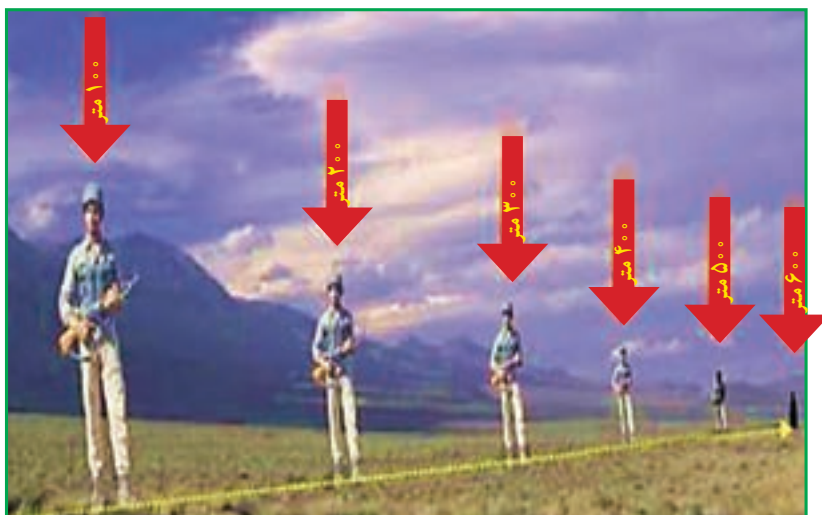


۳- تخمین مسافت از روی شکل ظاهری رزمنده با تجهیزات همراه

در شرایط عادی هوا، یک نفر با چشم سالم قادر است مشخصات زیر را از یک رزمنده ایستاده در مسافت‌های مختلف تشخیص دهد.

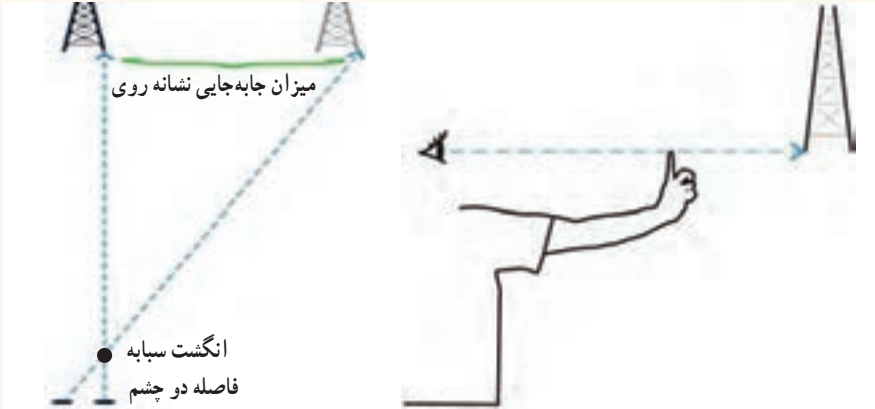
- در مسافت ۱۰۰ متر، نفر به خوبی دیده می‌شود و صورت او قابل تشخیص است.
- در مسافت ۲۰۰ متر قسمتی از تجهیزات انفرادی فرد از قبیل قمقمه، کوله‌پشتی، بیل و... دیده می‌شود.
- در مسافت ۳۰۰ متر نوع لباس و جنگ‌افزار نفر به خوبی دیده می‌شود.
- در مسافت ۴۰۰ متر سر از بدن جدا دیده می‌شود و حرکات دست و پا به خوبی محسوس است.
- در مسافت ۵۰۰ متر سر فرد مانند نقطه سیاهی در روی بدن دیده می‌شود.
- در مسافت ۶۰۰ متر سر و بدن به شکل خط سیاهی که قسمت بالایی آن کم عرض و پایین آن عریض‌تر است، دیده می‌شود.

در مسافت‌های بالاتر چون ضریب خطا خیلی زیاد است، این روش جواب نمی‌دهد. این روش واقعاً سرگرم‌کننده است و حتی در زندگی عادی هم کاربرد دارد. شما با نگاه کردن به شخصی که به شما نزدیک یا دور می‌شود، می‌توانید حدس بزنید فاصله‌اش تا شما چقدر است.



فعالیت (۷)

با مشورت معلم و استفاده از منابع دیگر، راه‌های دیگر تخمین مسافت را توضیح دهید.
۱- تخمین مسافت با استفاده از دو چشم و انگشت اشاره



۲- تخمین مسافت با کلاه نقاب‌دار

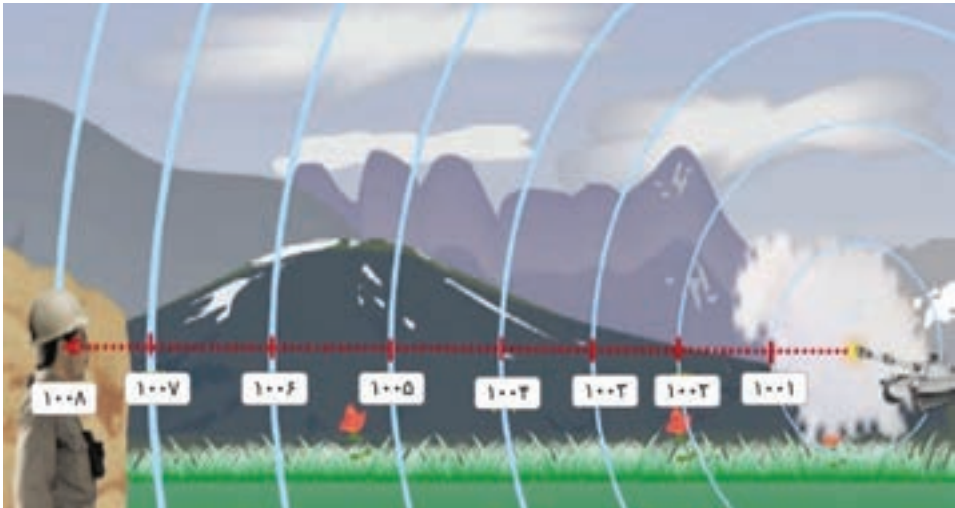


۳- قدم شعار

- در زمین‌های صاف هر قدم معمولی مساوی ۱۰۰ متر است .
- در زمین‌های سر بالایی هر قدم معمولی مساوی ۱۰۰ متر است .
- در زمین‌های شیب و سرازیری هر قدم معمولی مساوی ۱۰۰ متر است .

تخمین مسافت با استفاده از نور و صدا

سرعت نور حدوداً 300000 کیلومتر بر ثانیه و سرعت صوت 331 متر بر ثانیه است. از اختلاف سرعت نور و صدا می‌توان فاصله منبع نور تا خودمان را حدس بزنیم. بدین ترتیب که در شب به محض دیدن برق دهانه یک جنگ افزار، شروع به ثانیه شماری ($1001, 1002, 1003, 1004, \dots$) می‌کنیم و به مجرد اینکه صدای شلیک گلوله را شنیدیم، شمارش را قطع می‌کنیم و عددی را که با ثانیه شماری به دست آورده‌ایم، در 331 ضرب می‌کنیم؛ فاصله تقریبی ما تا جنگ افزار بر حسب متر به دست می‌آید. مثلاً اگر فاصله بین دیدن نور تا شنیدن صدا، 3 ثانیه باشد، یعنی اینکه فاصله شما تا هدف 993 متر است. دقت کنید موقع شمارش ثانیه اگر به 1010 رسیدید دوباره از اول شمارش کنید. تذکر: منظور از صدای شلیک، صدای اصابت گلوله نیست؛ بلکه صدای شلیک قبضه مورد نظر است.



منظور از سرعت صوت، سرعت موج صوتی در دمای صفر درجه است. سرعت صوت با افزایش دما بیشتر و با کاهش دما هوا کمتر می‌شود. سرعت دقیق صوت با رابطه زیر به دست می‌آید:

$$\text{دمای هوا } 6\% + \text{سرعت صوت در دمای صفر درجه} = \text{سرعت صوت}$$

از این روش تخمین مسافت می‌توان در روز نیز استفاده کرد، بدین صورت که با مشاهده گرد و غبار حاصل از شلیک گلوله شروع به ثانیه شماری کرد و با شنیدن صدای شلیک ثانیه شماری را قطع کرد. عدد ثانیه شماری را در 331 ضرب می‌کنیم؛ مسافت تخمینی به دست می‌آید.

از این روش می‌توان برای تخمین فاصله خود با محل صاعقه نیز استفاده کرد؛ به این ترتیب که به محض مشاهده برق صاعقه تا زمان شنیدن صدای رعد کافی است ثانیه‌ها را بشمارید و تعداد ثانیه‌ها را در عدد ۳۳۱ ضرب کنید. عدد حاصل بیانگر فاصله شما از محل وقوع رعد و برق است. این تکنیک «برق تا رعد»^۱ نام دارد که می‌تواند شما را در هوای بارانی از صاعقه زدگی در امان نگه دارد.

فعالیت (۸)

راه پیمایی تاکتیکی روزانه حرکت در زمین‌های باز با انجام اقدامات ایمنی و تأمینی در روز به مسافت ۴ کیلومتر.

● تمرین حرکات نظام جمع شامل ایستادن، از جلو نظام، خیردار، آزاد، به چپ چپ، به راست راست، عقب گرد و از راست نظام.

● جهت‌یابی در روز با استفاده از خورشید، شاخص یک متری، ساعت عقربه‌دار، درختان و سایر روش‌ها به تشخیص معلم.

● تخمین مسافت در روز با استفاده از یگان صد متری، شکل ظاهری افراد و سایر روش‌ها به تشخیص معلم.

شناخت و مقابله با جنگ نرم



- امروز نیاز مهم کشور ما این است که جوان‌های ما مجهز شوند به انواع تسلیحات نرم. سلاح‌های جنگ یعنی قدرت روحی و قدرت فکری.
«مقام معظم رهبری علیه السلام»



جنگ نرم

در درس‌های قبلی خواندید، کشورهای استعمارگر در گذشته برای رسیدن به اهداف خود از تهاجم نظامی استفاده می‌کردند. جنگ‌های نظامی هزینه‌های زیادی به همراه داشت و تلفات انسانی آن علاوه بر سربازان کشور مدافع، شامل سربازان کشور مهاجم هم می‌شد.

هزینه‌های بالای جنگ سخت، پیشرفت فناوری، مخالفت عموم مردم جهان با کشته شدن انسان‌ها در جنگ و ...، قدرت‌های نظامی دنیای امروز را بر آن داشت تا از راه‌های دیگری به دنبال تأمین منافع خود باشند.

در نتیجه اگر کشورهای استعمارگر در گذشته با تهاجم نظامی (جنگ سخت) به اهداف خود می‌رسیدند، در دنیای امروز سعی می‌کنند با روش‌های جدید و کم هزینه به دنبال منافع خود باشند. در جنگ نرم نوع تفکر و اندیشه را تغییر می‌دهند؛ یعنی دشمن ذهن و فکر مردم کشور هدف را مطابق خواسته‌های خود تغییر می‌دهد.

فعالیت (۱)

سخنان مقام معظم رهبری را درباره جنگ نرم جست‌وجو کنید و درباره آن به بحث بپردازید.

قدرت نرم

برای شناخت جنگ نرم باید بدانیم، هدف از آن دستیابی یا گسترش قدرت نرم است.

قدرت نرم عبارت است از توانایی رسیدن به هدف با استفاده از جذابیت

برای هر کشوری این جذابیت خود را در فرهنگ و یا همان سبک زندگی مردم آن کشور نشان می‌دهد. بنابراین جنگ نرم، صحنه رقابت سبک زندگی‌ها و فرهنگ‌هاست. هر کشوری که دارای فرهنگ عمیق، ریشه‌دار و ارزشمندتری باشد، در جنگ نرم پیروز خواهد شد.



اگر مردم یک کشور تمام تلاش خود را بکنند تا فرهنگ و سبک زندگی خود را با شیوه‌ای جذاب ارائه دهند، قدرت نرم خود را افزایش داده‌اند. اگر باورها و ارزش‌های مردم کشوری تغییر کند، سبک زندگی آنها تغییر خواهد کرد؛ بنابراین در جنگ نرم باورها و ارزش‌های کشور مورد هدف، تغییر می‌کند. از آنجا که ارائه جذابیت‌های سبک زندگی، نیاز به استفاده از رسانه می‌باشد، سلاح جنگ نرم رسانه است.



فعالیت (۲)

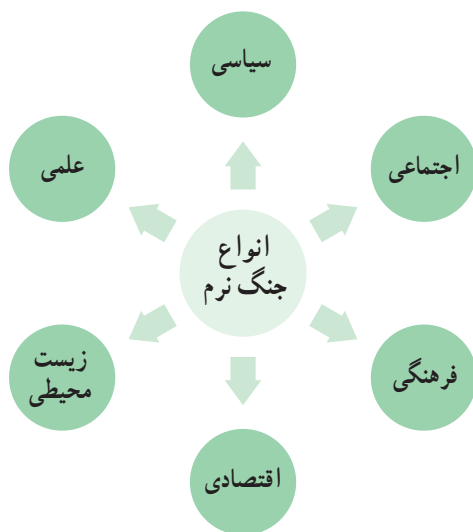
دربارهٔ جذابیت‌های سبک زندگی اسلامی-ایرانی در گروه خود بحث کنید و بعضی از موارد آن را در

جدول زیر بنویسید.

ردیف	جذابیت‌های سبک زندگی اسلامی-ایرانی
۱	
۲	
۳	
۴	

انواع جنگ نرم

در تعریف قدرت نرم، هدف‌های مختلف ما از زندگی می‌تواند انواع و زمینه‌های مختلف جنگ نرم را تعیین کند.



جنگ نرم اقتصادی: در این مبارزه، دشمن با تبلیغات گسترده و ترویج کالاهای خارجی و اخلاف در بازارهای ارزی و بازرگانی، بنیان‌های اقتصاد کشور را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

جنگ نرم علمی: در این زمینه با گرایش نخبگان و روشنفکران به الگوهای پیشرفت غیربومی و تمایل به رفاه بدون تلاش عملی و ناتوانی در ارائه راه‌حل‌های علمی در حل مشکلات، وابستگی و پس‌رفت علمی حاصل می‌شود.

جنگ نرم فرهنگی: دشمن با استفاده از جذابیت‌های رسانه‌ای، سبک زندگی خود را به عنوان الگو مطرح می‌کند. باورها و ارزش‌های فرهنگی کشورها را تضعیف و تغییر می‌دهد.

جنگ نرم زیست‌محیطی: در این حالت با ترویج باورهای غلط درباره محیط‌زیست، از طریق مصرف بی‌رویه، اسراف و بی‌توجهی به نعمات طبیعی، زمینه تخریب منابع در دسترس فراهم می‌شود.

جنگ نرم سیاسی: در این حالت مسئولان و مردم هر کدام روش‌ها و گزینه‌هایی را که کشورهای بیگانه می‌پسندند، به کار می‌گیرند و تصمیم‌هایشان را براساس رهنمودهای دیگر کشورها تنظیم می‌کنند.

جنگ نرم اجتماعی: در این مبارزه، دشمن پیوندهای اجتماعی، روحیه زندگی جمعی و همدلی را نشانه می‌رود. محوریت خانواده، نقش و استحکام آن توسط رسانه‌ها خدشه‌دار می‌شود.

فعالیت (۳)

نمونه‌هایی از جنگ نرم علیه جمهوری اسلامی ایران را در کلاس درس بررسی کنید.

میزان اثرگذاری جنگ نرم از یک طرف به ویژگی‌های شخصیتی افراد مانند اعتقادات دینی، شجاعت، اعتماد به نفس، پابندی به ارزش‌های اخلاقی و... و از طرف دیگر به میزان علم و آگاهی انسان‌ها و نیز شناخت دوستان و دشمنان واقعی بستگی دارد.

برای آنکه شما دانش‌آموزان عزیز به جهان پیرامون خود و اتفاقاتی که در آن رخ می‌دهد، با دقت بیشتری توجه کنید و هر چیزی را به آسانی رد یا قبول نکنید، در این بخش از درس با روش‌های جنگ نرم آشنا می‌شوید.

گروه‌های هدف جنگ نرم

در جنگ نرم، تمامی سطوح جامعه از مسئولان تا عموم مردم هدف محسوب می‌شوند؛ اما جوانان و نوجوانان به عنوان آینده‌سازان این مرز و بوم، مهم‌ترین گروه هدف به حساب می‌آیند. دشمن تلاش می‌کند با ایجاد شبهاتی، این نسل آینده‌ساز را نسبت به وضعیت فعلی و آینده کشور ناامید سازد تا به اهداف خود برسد. همچنین دشمن با ایجاد شک و تردید در باورها و ارزش‌های جوانان سعی دارد آنان را نسبت به اصول و ارزش‌های دینی، ملی و انقلابی دچار تردید و گمراهی کند.

ابزارهای جنگ نرم

«سلاح‌های جنگ نرم یعنی قدرت روحی و قدرت فکری»

«مقام معظم رهبری علیه السلام»



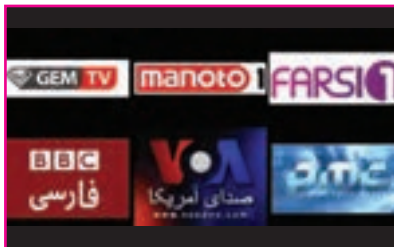
۱- شبکه‌های اجتماعی



امروزه کاربران، مورد هجوم سیل آسا و بی‌وقفه‌ای از اخبار، عکس‌ها و مطالب جدید توسط شبکه‌های اجتماعی قرار می‌گیرند. وقت زیادی که صرف این حجم بالای اطلاعات می‌شود امکان تحلیل و حتی مطالعه و مشاهده دقیق را از کاربران می‌گیرد. علاوه بر این با توجه به سرعت بالای تبادل، به‌روزرسانی و بستر مناسب

دسترسی، مطالب کوتاه شده و از عمق مفاهیم نیز کاسته می‌شود. بنابراین اخبار و اطلاعات نامناسب و اضافی اتلاف وقت زیادی را موجب می‌شود و فرصت فکر کردن و تحلیل را از کاربر می‌گیرد و در حقیقت دیگران به‌جای او فکر و تحلیل مدنظر خود را ارائه می‌دهند.

۲- شبکه‌های ماهواره‌ای



تأسیس و راه‌اندازی شبکه‌های ماهواره‌ای و تولید برنامه برای آنها هزینه‌های بسیار سنگینی دارد؛ اما صاحبان قدرت و ثروت برای تأمین منافع خود پیام‌های پنهان و پیدای خود را از این طریق به مخاطبان جهان می‌رسانند.



تعدد و تنوع این شبکه‌ها ظاهری است و در کشوری مثل ایالات متحده توسط تنها پنج شرکت اداره می‌شوند. بسیاری از این شبکه‌ها در کنار مطالب به ظاهر مفید، سعی دارند سبک زندگی خود و ارزش‌هایی نظیر مصرف‌گرایی، زندگی تجملاتی و وابستگی را ترویج کنند.

۳- بازی‌های رایانه‌ای



برخلاف تصور عموم مردم بازی‌های رایانه‌ای صرفاً وسیله‌ای سرگرم‌کننده و تفریحی نیستند و ویژگی تعاملی و تکرارپذیری، آنها را به ابزاری جدی و تأثیرگذار تبدیل کرده است. مخاطبان بازی‌ها در فرایند بازی علاوه بر سرگرمی، اطلاعات جدیدی در مورد اشخاص، تاریخ، جغرافیا و دیگر مسائل علمی می‌آموزند و مهارت‌های متنوعی را تمرین می‌کنند. جدا از اینکه در حالت کلی این بازی‌ها سلامت نوجوانان را به خطر می‌اندازد، قهرمان‌ها و ارزش‌های بازی و همچنین اطلاعات درون بازی می‌تواند به صورت هدفمند ذهن مخاطب را منحرف کند.



۴- موسیقی

موسیقی با توجه به اینکه کدام بخش از مغز را تحریک می‌کند، می‌تواند اثرات مفید یا مخربی را به دنبال داشته باشد. جدا از اینکه اعتیاد به موسیقی می‌تواند ضعف اراده را موجب شود و کنترل احساسات و عواطف را مختل نماید، علاوه بر این، مفاهیم و سبک فکری خاصی در لابه‌لای موسیقی دارای کلام به عنوان پیام پنهان منتقل می‌گردد.



۵- فیلم و انیمیشن

هزینه‌های بسیار بالای صنعت فیلم و انیمیشن در عصر حاضر در خدمت منافع شرکت‌های بزرگی است که منابع آن را تأمین می‌کنند. معرفی الگوهای شخصیتی و رفتاری، تبلیغ کالاهای متنوع یا روش خاصی از زندگی، همه و همه در پیام‌های پیدا و پنهان فیلم‌های هالیوودی جای گرفته است. تماشاگران متأثر از ارزش‌ها، فرهنگ‌ها و سبک زندگی قهرمانان و شخصیت‌های مثبت داستان‌ها، همانندسازی می‌کنند و روش آنها را در زندگی خود پیاده می‌کنند.



۶- رسانه‌های نوشتاری

تفاوت اساسی این رسانه‌ها با دیگر رسانه‌ها در نقش محوری تصویرسازی و قوه تخیل مخاطبین در شکل‌دهی به قهرمان و فضاسازی داستان است. خواننده که خود این فضا را در ذهنش ساخته، بیشتر از آن تأثیر می‌پذیرد و رابطه برقرار می‌کند. در میان این خیال‌پردازی، اندیشه‌ها و نقطه نظرات نویسنده بر بستر داستان در ذهن مخاطب می‌نشینند و او را جذب خود می‌کند. بسیاری از مکاتب فکری و فرقه‌های انحرافی از این طریق تفکرات خود را ترویج می‌کنند. تفاوت اساسی رسانه‌های مکتوب با دیگر رسانه‌ها در این است که مخاطب با استفاده از قوه تخیل خود و تصویرسازی ذهنی، فضای داستان و قهرمان آن را شکل می‌دهد.



پدافند غیرعامل

«وَعَلَّمَنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِيُحْصِنَكُمْ مِنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنْتُمْ شَاكِرُونَ»

انبیاء آیه ۸۰

و ساختن زره را به خاطر شما به او (حضرت داوود) تعلیم دادیم، تا شما را در جنگ های تنگ حفظ کند: آیا شکرگزار (این نعمت های خدا) هستید.

«پدافند غیرعامل یک اصل خواهد بود برای همیشه، نه برای یک مقطع خاص.»

مقام معظم رهبری عجل الله فرجه

۹۶/۷/۳۰

دکتر شهناز پناهگاه

صدام متجاوز برای پیشبرد اهداف خود و اربابانش دست به هر کاری می‌زد. او که در نبرد رودررو با رزمندگان اسلام به اهدافش نرسیده بود، با بمباران و موشک‌باران مناطق مسکونی و کشتار زنان و فرزندان بی‌گناه می‌خواست ما را به تسلیم وادار کند.

برخی از مردم برای در امان ماندن از بمباران و حمله‌های موشکی دشمن، شهرهای بزرگ را ترک می‌کردند و به مناطق اطراف و جاهای امن می‌رفتند. ولی ما در خانه و شهر خویش ماندیم و حتی در زمانی که به علت موشک باران شدید مدرسه‌ها تعطیل اعلام شده بود، دانش‌آموزان مدرسه نمونه دولتی را به روستایی بردیم و همان جا کلاس‌هایمان را تشکیل دادیم.

شب‌ها به محض اینکه رادیو اعلام خطر حمله نظامی می‌کرد، به پناهگاه امن و مخفی می‌رفتیم. شب‌ها چراغ‌های خانه و کوچه را خاموش می‌کردیم و گاهی برای گمراهی دشمن عده‌ای در خارج از شهر چراغ‌های برق یا آتش روشن می‌کردند. ماشین‌ها در خیابان چراغ‌هایشان را خاموش می‌کردند و توقف می‌نمودند و ...

در پناهگاه‌هایی که در فاصله دور از هم ساخته شده بودند، جاهای مناسب و راحت را به سالمندان، کودکان و خانم‌ها می‌دادیم و با دوستان و بچه محل‌ها دورهم جمع می‌شدیم. اگر زمان حمله طولانی می‌شد، جلسه قرآن می‌گذاشتیم. در غیر این صورت سعی می‌کردیم بگوئیم و بخندیم تا دیگران هم روحیه بگیرند. گاهی یک نفر خوش ذوق آواز می‌خواند یا عده‌ای به صورت خودجوش نمایش بازی می‌کردند ... شنیدم در یکی از محله‌ها جشن عروسی را به علت اعلام خطر حمله هوایی یا موشکی دشمن در پناهگاه ادامه داده بودند !!

تاریخ زندگی بشر همواره با پدیده جنگ همراه بوده و دفاع نیز برای مقابله با حمله‌ها و هجوم‌ها، با حیات بشری آمیخته بوده است.

انسان‌های اولیه برای در امان ماندن از تهاجم حیوانات وحشی و دیگر دشمنان و همچنین برای کاستن از نگرانی‌های خود به غارها، بالای درختان و دیگر مخفیگاه‌های طبیعی پناه می‌بردند. به علاوه، ایجاد خندق در اطراف شهرها و ایجاد قلعه و دروازه‌های مستحکم برای پیشگیری از حملات غافلگیرانه دشمن، از شیوه‌های رایج دفاعی در زمان‌های قدیم بوده است.



قلعه فلک الافلاک در خرم آباد - یکی از اماکن مستحکم در دوران قدیم ایران

بیشتر بدانید

یکی از جنگ‌های معروف اسلام، جنگ خندق است. پیامبر اسلام حضرت محمد ﷺ یارانش را برای مشورت درباره‌ی چگونه دفاع کردن از مدینه جمع کرد و هر کدام نظری دادند؛ ولی تنها پیشنهاد سلمان فارسی مورد قبول رسول خدا قرار گرفت که حفر خندق دور تا دور شهر مدینه برای جلوگیری از نفوذ و حمله‌ی دشمن به شهر بود.

مسلمانان با این نقشه که بهترین شیوه‌ی دفاعی در آن شرایط بود، توانستند در جنگ خندق پیروز شوند. خداوند در قرآن کریم در آیه ۸۰ از سوره مبارکه انبیاء می‌فرماید: و ما به او (حضرت داوود علیه السلام) ساخت زره را تعلیم دادیم تا شما را از آسیب جنگ در امان بدارد؛ پس آیا شما سپاسگزارید؟

کشور پهناور ایران در طول تاریخ به دلیل ویژگی‌های جغرافیایی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی و قرار گرفتن در منطقه حساس خاورمیانه و بهره‌مندی از ذخایر طبیعی، همواره در معرض حوادث طبیعی و غیرطبیعی زیادی قرار داشته است و در نتیجه، خسارات مالی و جانی زیادی نیز از این راه، به کشورمان وارد شده است. از این روست که دفاع در برابر حوادث غیرطبیعی و تهدیدهای انسانی برای ما ضروری و بسیار مهم است؛ به طوری که رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در این باره می‌فرماید: «دفاع جزئی از هویت یک ملت زنده است، هر ملتی که نتواند از خود دفاع کند زنده نیست».

تعریف و دسته‌بندی دفاع (پدافند)

- ۱- دفاع (پدافند) عامل: مقابله و مبارزه مستقیم و استفاده از تجهیزات جنگی به منظور دفع حملات و اقدامات جنگی دشمن پدافند عامل نامیده می‌شود. دفاع عامل یا مستقیم مخصوص زمان جنگ است که توسط افراد آموزش دیده با کمک وسایلی مثل اسلحه، موشک، تانک و هواپیما صورت می‌گیرد.
- ۲- دفاع (پدافند) غیر عامل: پدافند غیر عامل مجموعه اقداماتی است که بدون استفاده از تجهیزات جنگی می‌توان انجام داد تا از وارد شدن تلفات جانی به افراد و زیان اقتصادی به مراکز و تأسیسات حیاتی و مهم کشور جلوگیری کرد، یا آنها را به حداقل کاهش داد.



فعالیت (۱)

شما به عنوان یک نوجوان تا چه حدی آمادگی دارید که در زمان حمله دشمن، از خود، خانواده و دیگران دفاع کنید؟ به نظر شما چه کاری باید انجام داد؟

دفاع یا پدافند غیر عامل در جنگ‌ها برای مقابله با تهاجمات دشمن و کاهش خسارات ناشی از حملات زمینی، هوایی و دریایی صورت می‌گیرد. پالایشگاه‌ها، نیروگاه‌ها، فرودگاه‌ها، مراکز سیاسی مهم، مراکز اصلی مخابراتی و ارتباطی، پل‌های مهم، پایگاه‌های هوایی و مراکز و ایستگاه‌های رادیویی و تلویزیونی نقاطی هستند که در زمان جنگ، مورد توجه و حمله دشمن قرار می‌گیرند.

کشور ما خانه بزرگ ماست. بنابراین همه افرادی که در این کشور زندگی می کنند، نباید اجازه دهند دشمن به سرزمینشان آسیب برساند.
در همین باره خداوند در آیه ۶۰ سوره انفال به ما دستور داده است هر قدر که می توانیم، نیرویمان را جمع کنیم و همیشه آماده دفاع از سرزمینمان باشیم.

فعالیت (۲)

پدافند غیرعامل را در سایر کشورها بررسی کنید.

اصول پدافند غیرعامل :

در خاطره ابتدای درس با برخی از اصول پدافند غیرعامل آشنا شدید. این اصول شامل مجموعه اقداماتی است که با استفاده از آنها می توان به اهداف پدافند غیرعامل دست یافت.

۱- **استتار** : استتار به معنای هم رنگ و هم شکل کردن تأسیسات، تجهیزات و نیروی انسانی با محیط اطراف است؛ به گونه ای که شناسایی آن برای دشمن بسیار دشوار و تا حدودی غیرممکن باشد؛ مانند استفاده از بادگیر سفید در محیط برفی. استتار از مؤثرترین روش های دفاع غیرعامل در دنیاست. برای استتار از وسایلی مانند رنگ، تور، شاخه و برگ درختان و ... استفاده می شود.



۲- / اختفا: اختفا یا پنهان کاری به اقداماتی گفته می‌شود که از قرار گرفتن تأسیسات، تجهیزات و نفرات در دید مستقیم دشمن جلوگیری به عمل می‌آورد؛ مانند پنهان کردن هواپیماهای جنگی در تونل.



در جریان هجرت پیامبر ﷺ از مکه به مدینه با استفاده از اختفا و فریب که از اصول پدافند غیرعامل است، دشمنان رسول گرامی اسلام نتوانستند به آن حضرت دسترسی پیدا کنند.

روش‌های اختفا عبارت‌اند از :

الف) استفاده مناسب از عوارض زمین و احداث تأسیسات در محلی که به سهولت قابل تشخیص و مشاهده نباشد.

ب) عادی و غیرمهم جلوه دادن تأسیسات با کارهایی مانند جدول‌بندی، درخت‌کاری و ...

۳- پراکندگی: پراکندگی به معنای پخش کردن و عدم تجمع نیروها، تجهیزات و تأسیسات به منظور کاهش آسیب‌پذیری آنها در مقابل عملیات دشمن است؛ برای مثال :

دانشمندان هسته‌ای کشور نباید در یک مجتمع مسکونی زندگی کنند یا اگر می‌توانیم چند پالایشگاه در کشور بسازیم بهتر است آنها را در چند شهر با فاصله زیاد از هم بسازیم.

۴- فریب: فریب یعنی انجام کارهایی که فکر و دید دشمن را از اهداف اصلی و مهم به سوی اهداف فرعی و غیر اصلی و کم‌اهمیت منحرف کند؛ مانند نصب نمونک (ماکت) تجهیزات جنگی در نقاط مختلف.



۵- مکان‌یابی: از اقدامات اساسی و مهم پدافند غیرعامل، انتخاب محل مناسب برای ایجاد تأسیسات حیاتی و مهم کشور است. ایجاد این تأسیسات در دشت‌های هموار، کنار بزرگراه‌ها و جاده‌های اصلی و در نزدیکی مرزها موجب شناسایی و آسیب‌پذیری آنها در برابر تهدیدات دشمنان می‌شود.

۶- مقاوم‌سازی و استحکامات: یکی از کارهای مفیدی که در زمان صلح می‌توان انجام داد تا در زمان حادثه از آن استفاده شود، ساخت مکان‌هایی است که در مقابل بمب و موشک مقاوم باشد و آثار ترکش و موج انفجار را تا حدود زیادی خنثی کند. بنابراین احداث پناهگاه در مجتمع‌های مسکونی و اداری و همچنین ساخت پناهگاه‌های عمومی در شهرها، یکی از اقدامات مفیدی است که باعث حفظ جان انسان‌ها در زمان وقوع حادثه می‌شود.



نمونه‌ای از پناهگاه‌های عمومی

رعایت اصول پدافند غیرعامل دو فایده مهم زیر را به همراه دارد:

- ۱- قدرت دفاعی کشور را افزایش می‌دهد و باعث حفظ مراکز و تأسیسات مهم جامعه می‌شود.
- ۲- هرچه توان و قدرت دفاع عامل و غیرعامل کشور بیشتر باشد، احتمال تهاجم دشمنان کمتر می‌شود.

فعالیت (۳)

شما اگر ایمن‌سازی محل زندگی‌تان (شهر، شهرک، محله یا روستا) را برعهده بگیرید، چه اقداماتی انجام می‌دهید؟ (به صورت جزئی با توجه به ویژگی‌های نمای محل زندگی بررسی کنید.)

آمادگی و ایمنی در برابر زمین لرزه



زمین لرزه، از آزاد شدن ناگهانی انرژی انباشته شده در سنگ‌های پوسته زمین ایجاد می‌شود. این آزاد شدن انرژی به صورت امواج زلزله از نقطه‌ای به نام کانون زلزله آغاز و باعث لرزش سطح زمین می‌شود. قرار گرفتن ایران در بخشی از کمربند کوه‌زایی آلپ – هیمالیا که یکی از جوان‌ترین نواحی کوه‌زایی جهان محسوب می‌شود، باعث شده است که فلات ایران از لحاظ لرزه‌خیزی، بسیار فعال باشد و به علت عدم ساخت و سازهای مناسب، هزاران نفر بار ویداد زمین لرزه‌های ویرانگر به کام نیستی بروند. تصاویر زیر دو نمونه از زمین لرزه‌های رخ داده در کشورمان را نشان می‌دهد.



زمین لرزه رودبار : ساعت ۳۰ دقیقه بامداد روز ۳۱ خرداد ۱۳۶۹، ۷/۴ در مقیاس ریشتر



زمین لرزه بم : ساعت ۳۶: ۵ دقیقه بامداد روز ۵ دی ماه ۱۳۸۲، ۶/۵ در مقیاس ریشتر

فعالیت (۱)

درباره نمونه‌های دیگری از زمین لرزه که در سال‌های اخیر در کشور ما رخ داده است تحقیق و نتیجه آن را در کلاس ارائه دهید.

ایمنی در برابر زمین لرزه

مثلث زیر از سه ضلع آگاهی، آمادگی و همکاری تشکیل شده است که ارتباط تنگاتنگ این سه عامل می‌تواند ایمنی جامعه را در برابر صدمات ناشی از وقوع زمین لرزه افزایش دهد.



ایمنی در برابر زمین لرزه = آگاهی + آمادگی + همکاری

آگاهی

مجموعه‌ای از دانش و اطلاعات افراد جامعه دربارهٔ پدیده زمین لرزه و اقدامات قبل، هنگام و بعد از آن است.

آمادگی

افزایش توانایی‌های افراد جامعه برای انجام فعالیت‌های مناسب در زمان قبل، حین و پس از وقوع زمین لرزه است.

همکاری

مشارکت همهٔ افراد جامعه برای دستیابی به ایمنی است.

شورای ایمنی در برابر زمین لرزه

زمانی که حادثه‌ای مانند زمین لرزه رخ می‌دهد، شرایط عادی زندگی ما به شرایط بحرانی تبدیل می‌شود. به همین دلیل نیاز است گروهی که از قبل برای این بحران آماده شده‌اند، وارد عمل شوند و مشکلات به وجود آمده را برطرف کنند.


تصاویر مربوط به شورای ایمنی را نگاه کنید. این تصاویر نشان می‌دهد چه گروه‌هایی می‌توانند در شرایط بحرانی به مردم کمک کنند.


شورای ایمنی در برابر زمین لرزه


فعالیت (۲)


آیا می‌توانید نام گروه‌های زیر را بنویسید؟

رئیس یا سرپرست









پاسخ دانش آموز

پاسخ معلم



برنامه‌ریزی، مشارکت، همکاری و هماهنگی در پیشبرد فعالیت‌های گروهی امری مؤثر و ضروری است. انجام بسیاری از وظایف گروه‌های شورای ایمنی تنها از عهدهٔ امدادگران دوره دیده و باتجربه برمی‌آید و در توان دانش‌آموزان نیست؛ بنابراین هر یک از وظایف براساس توانایی و آمادگی تعیین خواهد شد.

آشنایی با وظایف شورای ایمنی در برابر زمین لرزه

الف) گروه تدارکات و پشتیبانی

گروه تدارکات و پشتیبانی با هدف فراهم آوردن امکانات و تجهیزات مورد نیاز و برقراری دوره‌های آموزشی و پشتیبانی مناسب، تشکیل می‌شود.

وظایف گروه

- ۱- تهیهٔ فهرست از نزدیک‌ترین مراکز امدادی و درمانی، آتش‌نشانی، نیروی انتظامی و... به همراه شماره تلفن و نشانی
 - ۲- تهیهٔ وسایل ضروری گروه‌های دیگر
 - ۳- کنترل کردن اسامی و تعداد دانش‌آموزان (بعد از زمین لرزه نباید کسی بدون هماهنگی از محیط مدرسه خارج شود).
 - ۴- ایمن‌سازی محیط مدرسه
- حال دربارهٔ وظایف گروه بحث و گفت‌وگو کنید تا آمادگی لازم را جهت انجام مانور داشته باشید.

ب) گروه نجات و امداد

بعد از وقوع زمین لرزه ممکن است در اثر ریزش آوار، شکستن شیشه‌ها و... افرادی که در جاهای نامناسب قرار دارند، مجروح شوند؛ بنابراین، گروه نجات و امداد با هدف کمک به مجروحان و مصدومان تشکیل می‌شود.

وظایف گروه

- ۱- امداد رسانی به مجروحان
- ۲- انتقال مجروحانی که جراحتهای عمیق دارند، به مراکز درمانی
- ۳- سخن گفتن با بیماران و روحیه و امید دادن به آنها
- ۴- اسکان و تعیین مکان مناسب برای دانش آموزان (به دور از ساختمانها و دیوارها، جایی مانند وسط حیاط مدرسه)

پ) گروه جست و جو

پس از هر زمین لرزه، احتمال خراب شدن ساختمانها، ریزش آوار و حبس شدن افراد در مکانهای مختلف وجود دارد. این گروه با هدف جست و جو برای یافتن افرادی که در موقعیتهای خطرناک قرار دارند، تشکیل می شود.

وظایف گروه

- ۱- جست و جو برای یافتن مجروحان و افراد گمشده
- ۲- جلوگیری از ورود افراد به داخل ساختمان (این گروه باید از ورود افراد به مکانهای پرخطر جلوگیری کنند).
- ۳- انتقال مجروحان به جای مناسب (افراد این گروه باید دورههای هلال احمر را نیز بگذرانند و انواع حمل مجروح را با توجه به نوع جراحتهای آنها بگیرند).
- ۴- بررسی ساختمان از نظر نشت گاز، قطع برق و شکستن لولههای آب

ت) گروه آتش نشان

پس از وقوع زمین لرزه، احتمال نشت گاز، اتصال سیمهای برق و در نهایت آتش سوزی وجود دارد؛ بنابراین گروه آتش نشان با هدف واپایش (کنترل) و نظارت برای افزایش ایمنی تشکیل می شود.

وظایف گروه

- ۱- خاموش کردن آتش
- ۲- بررسی ساختمان از نظر احتمال آتش سوزی
- ۳- بررسی ساختمان از نظر احتمال خطرهای بعدی (برق گرفتگی، نشت گاز و...)

ایمن سازی محیط زندگی در برابر زمین لرزه

هنگام وقوع زمین لرزه، سقوط، پرتاب و افتادن برخی وسایل مانند کمد، بوفه و کتابخانه ممکن است باعث به وجود آمدن صدمات و حتی تلفات شود. به همین دلیل نیاز است با به کارگیری برخی روش ها از سقوط و افتادن این وسایل جلوگیری کنیم.



اگر وسایل موجود در تصاویر، محکم در جای خود نصب می شدند، خطر سقوط آنها کمتر نمی شد؟

فعالیت (۳)

با دقت در تصاویر زیر، مشخص کنید که هر تصویر به چه مکانی از مدرسه مربوط می شود و در

هر یک از آنها چه اقدامات ایمنی انجام شده است؟



نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز
	۱-
	۲-

فعالیت (۴)

با توجه به آنچه که تاکنون آموخته‌اید، نسبت به تهیه فهرست نکات ایمنی در مدرسه و منزل با مشورت گروه اقدام کنید و نتیجه را به کلاس ارائه دهید.

نتیجه بحث کلاس	پاسخ دانش آموز	
		مدرسه
		خانه

نام گروه‌های چهارگانه شورای ایمنی را بنویسید.

.....

.....

.....

چهار مورد از راه‌های ایمن‌سازی آزمایشگاه و کتابخانه را بنویسید.

.....

.....

.....

چهار نمونه از وسایل ضروری گروه آتش‌نشانی را نام ببرید.

.....

.....

.....

آمادگی در برابر زمین لرزه

تجربه ثابت کرده است که روش‌های پیشگیری و آمادگی، نقش مؤثری در کاهش خسارات ناشی از زلزله دارد. یکی از محورهای مهم برای محقق نمودن روش‌های پیشگیری و آمادگی در به حداقل رساندن خسارات ناشی از زمین لرزه، آشنایی همگانی با زمین لرزه است. بی تردید شناخت پدیده زمین لرزه و ارائه الگوهای مناسب برای آمادگی و مقابله جمعی و فردی از قبل، در هنگام و بعد از زمین لرزه می‌تواند از آثار مخرب آن بکاهد.

الف) توصیه‌های ایمنی قبل از زلزله

- ۱- به توصیه‌های ایمنی دبیران و والدین عمل کنید.
- ۲- پیشنهادهاى مطرح شده در مدرسه را به خانه منتقل کنید و بالعکس.
- ۳- درباره زلزله و راه‌های مقابله با آن به صورت انفرادی یا گروهی مطالعه کنید و نتایج آن را به صورت مقاله، روزنامه دیواری، عکس، نقاشی، کاریکاتور و غیره به اطلاع دیگران برسانید.
- ۴- نقاط ضعف و قوت مدرسه و خانه را بررسی کنید و آن را به مدیر مدرسه و والدین اطلاع دهید و جهت رفع نقایص به آنها کمک کنید.
- ۵- در ایام تابستان و اوقات فراغت، در کلاس‌های هلال احمر شرکت کنید.
- ۶- مکان‌های امن در کلاس و خانه را جهت پناه‌گیری در هنگام زلزله، بررسی کنید و به خاطر بسپارید. این مکان‌ها را به سایرین نیز معرفی کنید.
- ۷- مانور زلزله را حداقل دو بار در سال در مدرسه و خانه انجام دهید.
- ۸- روش‌های امداد و احیای حیات را از دبیران و افراد متخصص فرا بگیرید و آن را به هم‌کلاسی‌ها و اعضای خانواده بیاموزید.



- ۹- به صورت انفرادی یا گروهی کیف ایمنی را تهیه کنید و در اختیار مدرسه قرار دهید.
- ۱۰- تهیه کیف ایمنی، جعبه کمک‌های اولیه و کپسول آتش‌نشانی را به والدین نیز پیشنهاد دهید.
- ۱۱- روش‌های مهار آتش را به خوبی فرا گیرید.
- ۱۲- مکان کنتور آب، برق و گاز را در خانه و مدرسه به خاطر بسپارید تا در صورت لزوم نسبت به قطع آنها اقدام کنید. (البته باید نحوه کار با آنها را نیز یاد بگیرید).
- ۱۳- هر گونه ماده آتش‌زا و خطرآفرین را از خانه به بیرون خانه منتقل کنید.
- ۱۴- در خانه و کلاس شیشه‌ها را با نوار چسب یا نایلون‌های بی‌رنگ ایمن کنید.
- ۱۵- لوازم سنگین را به طبقات پایین قفسه‌ها و کمد‌ها انتقال دهید.
- ۱۶- قفسه‌ها و کمد‌ها را به وسیله بست‌های L، به دیوار متصل کنید.
- ۱۷- بر روی لامپ‌های مهماتی جهت جلوگیری از سقوط آنها حفاظ قرار دهید.
- ۱۸- در راه‌پله و راهروی منزل، وسایلی مانند گلدان قرار ندهید تا هنگام خروج اضطراری مزاحمت ایجاد نکنند.
- ۱۹- موارد زیر را در یک کارت یادداشت کنید و در کیف مدرسه، کیف پول یا کیف گردنبند قرار دهید :
 - مشخصات فردی
 - نشانی منزل
 - تلفن(های) تماس ضروری
 - گروه خونی
 - بیماری‌های خاص و داروهای ویژه در صورت ابتلا
- ۲۰- با مراکز مرتبط با موضوع زلزله، جهت کسب اطلاعات و راهنمایی‌های لازم ارتباط برقرار کنید و نتایج حاصل را به دیگران اطلاع دهید.



ب) توصیه‌های ایمنی هنگام وقوع زلزله

– خونسردی و آرامش خود را حفظ کنید.

– به سمت در خروج هجوم نبرید.

– از دستورات معلم و والدین اطاعت کنید.

– از آسانسور استفاده نکنید.

داخل کلاس (اتاق):

– به زیر میز بروید و با دو دست محکم پایه‌های میز را بگیرید.

– در چهارچوب در، گوشه کلاس (اتاق) و زیر ستون‌های اصلی نیز می‌توانید پناه بگیرید.

– اگر در طبقات زیرزمین هستید، در مکانی امن جای بگیرید و تا پایان لرزش آنجا بمانید.

داخل سالن:

– به گوشه سالن و یا زیر ستون‌های اصلی بروید و خود را به دیوار بچسبانید.

– در راه پله با دو دست سر را بگیرید، بنشینید و خود را به یک سمت پله بکشانید و از بالا یا پایین

رفتن پرهیزید.

داخل آزمایشگاه، کارگاه و کتابخانه:

– از قفسه‌ها فاصله بگیرید.

– به زیر میز بروید و ضمن گرفتن پایه‌های آن، از سر خود محافظت کنید.



داخل حیاط:

– ضمن حفظ آرامش از دیوار و ساختمان مدرسه فاصله بگیرید.

– در جای مناسب بنشینید و با دو دست سر خود را بگیرید.

در خیابان:

– از ساختمان‌های بلند و تیرهای برق فاصله بگیرید و در ضمن مراقب اطراف باشید. (مثل سایر

افراد و اتومبیل‌ها و غیره)

– به فضای باز بروید و در مکانی امن پناه بگیرید.
– اگر فضای باز و امن در دسترس نبود، در کنار ماشین‌هایی که پارک شده‌اند بروید؛ بنشینید و با دو دست محکم از سر خود محافظت کنید.

نکته:

- در هنگام زلزله در صورتی از جای خود حرکت کنید که مطمئن باشید، حداکثر در عرض ۱۰ ثانیه به مکان امن خواهید رسید. در غیر این صورت در نزدیک‌ترین مکانی که امنیت نسبی دارد، پناه بگیرید.
- در تمام حالات اگر نزدیک در خروجی طبقه همکف هستید، با احتیاط خارج شده و به فضای باز و مکان امن بروید و مراقب اشیای پرتابی از ساختمان‌ها باشید.
- در تمام حالات تا اتمام لرزش‌ها در جای خود ثابت بمانید و پس از آن ضمن اطمینان از سلامتی خود، با احتیاط از محیط خارج شوید و به فضای باز و مکان امن بروید.

پ) توصیه‌های ایمنی بعد از زلزله

- بعد از اتمام لرزش‌ها پس از بررسی و اطمینان از وضعیت سلامتی خود، با احتیاط از محل خارج شوید و به محیط امنی بروید.

- خونسردی و آرامش خود را حفظ کنید.

- هم‌کلاسی‌ها و دبیر (یا اعضای خانواده که سالم هستند) را پیدا و با هماهنگی آنها عمل کنید.

- در صورت آسیب‌دیدگی جزئی، به کمک دیگران خود را به صورت سریایی مداوا کنید و سپس به کمک دیگران بشتابید.

- از پراکنده شدن پرهیز کنید.



فعالیت پایانی درس

با توجه به آمادگی در برابر زلزله دانش‌آموزان در مدرسه با همکاری و مشارکت مسئولان و همدیگر اقدامات و توصیه‌های آمادگی در برابر زلزله را در مراحل قبل، حین و بعد از زلزله تمرین نمایند.



منابعی برای مطالعه بیشتر

ردیف	نام کتاب	نام نویسنده	انتشارات
۱	خاطرات «دا»	سیده اعظم حسینی	سوره مهر
۲	خاطرات مرضیه حدیدچی (دباغ)	محسن کاظمی	سوره مهر
۳	در کمین گل سرخ - زندگی نامه شهید صیاد شیرازی	محسن مؤمنی	سوره مهر
۴	بابا نظر - خاطرات شهید نظرزاد	مصطفی رحیمی	سوره مهر
۵	خاک‌های نرم کوشک - زندگی نامه شهید برونسی	سعید عاکف	ملک اعظم
۶	جهاد	شهید مطهری	صدرا
۷	حماسه‌سازان پایداری - بسیج در آینه رهنمودهای مقام معظم رهبری	-	دفتر نشر فرهنگ اسلامی
۸	آشنایی با پدافند غیرعامل	-	عابد
۹	فرهنگ نامه مصور علوم دفاعی	شهاب قهرمانی	مدرسه
۱۰	دایرة المعارف مصور تاریخ جنگ ایران و عراق	جعفر شیرعلی‌نیا	سایان
۱۱	سربداران	محسن حجری	مدرسه
۱۲	اسیر کوچک - خاطرات غلامرضا رضازاده	حسین نیری	سوره مهر
۱۳	سفر سرخ - مسلم بن عقیل	مجید مسعودی	مرزبانان خورشید
۱۴	پاییز ۵۹ - خاطرات زهره ستوده	رقیه میرابوالقاسمی	سوره مهر

سوره مهر	-	یکشنبه آخر - خاطرات معصومه رامهرمزی	۱۵
روایت فتح	-	دوره درهای بسته ۲- خاطرات فاطمه ناهیدی (آزاده)	۱۶
روایت فتح	-	دوره درهای بسته ۴- خاطرات منصور کاظمیان (آزاده)	۱۷
روایت فتح	-	چمران به روایت همسر شهید	۱۸
روایت فتح	-	مهدی باکری به روایت همسر شهید	۱۹
روایت فتح	-	دقایقی به روایت همسر شهید	۲۰
روایت فتح	-	کاظمی به روایت همسر شهید	۲۱
روایت فتح	-	حمید باکری به روایت همسر شهید	۲۲
روایت فتح	-	فکوری به روایت همسر شهید	۲۳
روایت فتح	-	دوران به روایت همسر شهید	۲۴
روایت فتح	-	باسینی به روایت همسر شهید	۲۵
روایت فتح	-	بابایی به روایت همسر شهید	۲۶
روایت فتح	-	زین‌الدین به روایت همسر شهید	۲۷
روایت فتح	-	همت به روایت همسر شهید	۲۸
مدرسه	حبیب یوسف‌زاده	شهید باکری	۲۹
مدرسه	احمد دهقان	شهید چمران	۳۰

سوره مهر - نشر شاهد	اصغر فکور	مردی با چفیه سفید - براساس زندگی شهید عباس کریمی	۳۱
سوره مهر - نشر شاهد	مرجان فولادوند	پروانه در چراغانی - براساس زندگی شهید خرازی	۳۲
سوره مهر - نشر شاهد	داود بختیاری	پرواز سفید - براساس زندگی شهید عباس بابایی	۳۳
سوره مهر - نشر شاهد	داود بختیاری	پاوه سرخ - براساس زندگی شهید چمران	۳۴
سوره مهر - نشر شاهد	داود امیریان	آقای شهردار - براساس زندگی شهید مهدی باکری	۳۵
سوره مهر - نشر شاهد	رحیم مخدومی	معلم فراری - براساس زندگی شهید همت	۳۶
سوره مهر	احمد دهقان	روزهای آخر - داستان دوران جنگ	۳۷
سوره مهر	حبیب احمدزاده	داستان‌های شهر جنگی	۳۸
سوره مهر	احمد دهقان	سفر به گرای ۲۷۰ درجه (رمان)	۳۹
مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ سپاه پاسداران	محمد درودیان	خونین شهر تا خرمشهر	۴۰
سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	شهید چمران	خدا بود و دیگر هیچ نبود	۴۱
ایران سبز	سرهنگ اسدی	هر چند دیر - جوانی شهید صیاد شیرازی	۴۲
روایت فتح	احمد جبل عاملی	تو که آن بالا نشستی - شهید زین الدین	۴۳
نشر بروج	معصومه آباد	من زنده‌ام	۴۴

آدرس	نام سایت	ردیف
www.ros hd .ir	شبکه ملی رشد	۴۵
www.tebyan.net	مؤسسه فرهنگی و اطلاع رسانی تبیان	۴۶
www.khadem.ir	خادم (خانواده آماده در مخاطرات)	۴۷

معلمان محترم، صاحب نظران، دانش آموزان عزیز و اولیای آنان می توانند نظر اصلاحی خود را در باره مطالب

این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۷۵/۴۸۷۴ - گروه درسی مربوط و یا پیام نگار (Email)

talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر تألیف کتاب های درسی متوسطه نظری

